

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1934. II. 21. :: XXIII. évf. 6. sz. :: 20 lei

TARTALOM:

...öröké a dicsőség, — halottaké a béke...
— Föltalálók, akik semmit sem találtak
... — Mig az utolsó is eltűnik... — Szendrey
...ihály: Erdélyi Miklós. — 1934: Ember-
...yűrűben ember lekszik a földön. — Hang-
...zóró: A császár sirt... Halálsugarak... —
...li újrag Aradon, szerkesztő ur?... — Timi-
...carai Magazin: Az iparkamara új lőtökára
... az adóvezetetrák ellen. — Timișoara épül
... és fejlődik. — Érdeklő talán... — Irodalom, stb.

I. Schutz

posztóaru-
nagykeres-
kedés.



A R A D,
Bulev Regina Maria.

10 000 leit ér az Ön véleménye!

ÚJ DIANA PÁLYÁZAT

Az első **DIANA** sósorszesz-pályázatra beérkezett 24 legjobb pályamunka e napokban művészi kivitelű füzetben a nagyközönség rendelkezésére áll minden **DIANA** sósorszesz-elárusítóhelyen, gyógyszerárban, drogériában, ujságok kiadóhivatalában stb. Kívánságra a **DIANA** r.-t. Timișoara, bárkinek postán megküldi a füzetet.

Az új közönségpályázat feladata: *Találja el a zsüri döntését!* Melyik az a négy pályamunka, melyet a zsüri legjobbnak talált és milyen a sorrendjük?

Azok között, akik a zsüri döntését eltalálják, vagy az a legjobban megközelítik, díjakat osztunk ki és pedig:

I. díj: 10.000 lei

II., III. és IV. díj egyenként 1000 1000 lei

V., VII., VIII., IX. és X. díj egyenként 500—500 lei

Ezenkívül 50 vigaszdíj!

Vágja ki az alatti szelvényt és küldje be egy **DIANA** sósorszesz használati utasítással címünkre:

DIANA r.-t. Timișoara

A beküldés határideje: 1934 március 10. Mindkét pályázat végleges eredményét 1934 március 31-én közöljük.

No. 55.

Itt levágandó és a fenti címre beküldendő.

Szelvény a második DIANA közönségpályázathoz:

Véleményem szerint a zsüri a díjakat a következő pályamunkáknak ítélte oda:

Az I. díjat a..... sz. munkának

A beküldő neve:

„ II. „ „..... „ „

..... foglalkozása:

„ III. „ „..... „ „

..... pontos címe:

„ IV. „ „..... „ „

Minden adatot tentával, nyomtatott betűkkel kérünk beírni. Egy pályázó több véleménnyel is részt vehet, de mindegyikhez egy külön **DIANA** használati utasítás csatolandó. Több azonos pályázatnál sorshuzás dönt.

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, Tg-Mures

Hősöké a dicsőség, —

halottaké a béke...

(Az Erdélyi Élet bécsi tudósítója négy napon keresztül, nap-nap után, a következő cikkeket küldte az osztrák császárváros válságos óráiról.)

I.

Amikor Aradon hatalmas nyomdagép dübörögve ontja magából ezeket az oldalakat, Bécs városában és Ausztria minden pontján más dalok dübörögnek. Dolgoznak a gépfegyverek, dübörögnek az ágyuk, „dolgoznak“ a lángszórok, a gázbombák. És a barrikádok mögött, a munkásházákban, a gyárak előtt, a középületeknél Ausztria munkásosztálya vívja a maga gígaszi életküzdelmét.

Most nem politikai harc folyik. Most a fegyverek beszélnek és a borzalom lett urrá. Fölgyújtották a munkásosztály büszke házait. Asszonyok, gyermekek, halottak és sebesültek között, óriási, szívdermesztő történelmi erőfeszítés folyik.

Ki kényszerítette a békés osztrák munkás kezébe a fegyvert? Ki hajszolta odáig, hogy elhagyja gyárait és műhelyeit és megvívja a maga legendává emelkedő küzdelmét? Az örök, a megállíthatatlan osztályharc, amely a hatalmasok jóvoltából, ime, ilyen rettenetes, ilyen lélekbemarkoló, ilyen kegyetlen formát öltött.

Hogy kezdődött? A világháború után a régi rendszer urai elfutottak és odadozták a hatalmat az osztrák munkás-ságnak. Arra a történelmi szerepre kényszerítették, hogy vállalja a lehetetlent, teremtsen államot az ezer sebből vérző osztrák csonkból. És a proletáriátus készületlenül, de erős hittel állott a feladat elébe. Kormányoz, rendet teremt és — *építeni* kezd. Az államot csak addig vezeti, amíg az elkerülhetetlenül szükséges, de a választók akaratából ura marad Bécsnek, ennek a csodálatos városnak, minden munkás és minden proletár *legfőbb kincsének*, — teremt szocial politikát, viszonylagos védelmet, lehetséges szabadságot.

A munkásosztály nagy harcában hátába kapja a közép-
rétegeket. Mit szabadság, *ezeknek* nem kell a szabadság: Szá-
mukra gyűlöletes teher a munkásvédelem. Nekik az a hitük,
— ködös, vérgőzös elképzelésüknek ez az *egyetlen* megfogható
pontja, — hogy lezülöttségük főoka: a munkás.

Két fasizmus *kéttől* tör az osztrák szociáldemokráciára,
melynek nem volt és nem lehetett más célja, minthogy ki-
tartsou a demokratikus Ausztria alkotmánya mellett, mert ez
az alkotmány adja meg az erők szabad kifejtésének lehető-
ségét.

Kiadják a jelszót: *Leszámolni az ausztro-bolsevistákkal!*
Kihivni, ingerelni, provokálni, inzultálni őket, majd egyszer,
egy várva-várt pillanatban elszakad a türelem fonala és meg-
lesz a *jocsim*, hogy az osztrák fasizmus kövesse a német
horogkereszt példáját. Vibrált, fo-rott mindez a levegőben.
Mind éreztük a *vihar előjeleit* és mind remegve gondoltunk
arra, ami *elkerülhetetlenül* bekövetkezett.

Ami *azóta* történt és történik mind a jelen pillanatig,
tudja ezt mindenki, aki azzal kel és azzal fekszik, azon töp-
reng és azon tűnődik, mit csinálnak, hogyan élnek ebben a
pillanatban azok, akiket *akaratauk ellenére* harcba kergettek.

Nem lehet a világot megtéveszteni! Hiába mondják az
alkotmány *védőire* és a szabadság *védőire* azt, hogy *lázaók*,
akik az alkotmány ellen törnek. Hiába! A rendet és a tör-
vényt nem a barrikádok *ostromlói*, hanem a barrikádok *védői*
képviselik. Az osztrák munkásosztály nemcsak a *maga* sza-
badságának őrhelyén áll, de védelmezője, elképzelhetetlenül
kegyetlen és megrendítően súlyos viszonyok között, a *világ*
szabadságharcának is.

Egy darab történelem készül itt most a szemünk előtt.
A háborgó lelkiismeret eltakarja szemét a rengeteg vér elől,
a felegyenesedő öntudat azonban érzi, hogyha kétségbeesett
is a küzdelem, de nem meddő. Nagy történelmi és társadalmi
tanulság lakozik benne. Tanulság a jelennek és tanulság a
jövőknek is. Ami ma szivettépő valóság, holnapután messze-
néző szimbolum.

A gépfegyverek kattogása, ágyuk barbár zenéje egyre
tanít: *van valami, ami drágább az életnél is és ez a szabadság.*

II.

Asszonyok, gyermekek, aggastyánok, tehetetlen em-
berek százai voltak a *térfiak* — a szó legnemesebb értelmé-
ben vett férfiak — mellett a bécsi városkultúrának azokban
a váraiban, amelyeket a fasiszta rémuralom ágyukkal lö-
vetett...

A *városi lakáskultúra várai* azok a háztömbök, ame-
lyekkel szemben útegek vonultak fel. A lakáskultúra várainak
mondjuk és ezerszer kell ezt hangsúlyozni, mert a ferdítő
jelentések beleszugerálták a lapok tudósításaiba azt, hogy
ezeknek a munkáslakásoknak már az építések olyan ren-
deltetést adtak, hogy onnan az elkövetkezendő fegyveres

támadás esetére — védekezni lehessen, Átlátszóan aljas szugeszcio, hiszen a világ minden részéből, akik arra jártak ezerszer láthatták a Goethe Hofot, a Bécsben járókelők a Reumann Hof, a Karl Marx-Hof, a Lassalle-Hof és a többi háztömb nagyszerű épületeit! *Lakásul* szolgáltak ezek, a technika és a higiene legujabb, legnagyobbívűbb vívmányaival felszerelten, a kultura eszközeivel ellátottan is, előadótermekkel, könyvtártermekkel...

Nem kellene a freudi lélekvizsgálát módszerei annak megállapítására, hogy a fasiszta hadvezetés tudva hirdeti világgá a valótlan, mert már előre *védekezni* akar. Tudja, hogy

elkövetkezik a világ élő és égő lelkiismerete előtt való számadás kötelezettségének az ideje!

Miért kellett lakóházakat, lakásokat, asszonyokat, gyerekeket, betegeket, aggastyánokat, tehetetlen emberek hajlékát, ágyukkal, gépfegyverekkel és a tömeggyilkoló szerszámok tömegével pusztítani?

Gondolhat az ember arra, hogy a reakciónak az emberei hosszú esztendőök óta égő gyűlölettel fordultak a szocialista alkotások sora felé. Miért kellett lőni napokon át a házakat, a lakásokat? Azt válaszolhatja a jámbor szemforgatás, hogy azokból a házakból és azokból a lakásokból *löttek*.

Ne vizsgáljuk most, ebben a cikkben azt, kinek az oldalán van az igazság, ki áll az alkotmány alapján, ki áll a többségi elv alapján, ki támadta meg az alkotmányt, ki támadta meg a többséget, minderről külön cikkben számolunk be. De nem áll az, hogy azokból a házakból és azokból a lakásokból *löttek*. Azokból a házakból és azokból a lakásokból *visszalöttek, védekeztek*. Miért kellett a kereszténység elveit és ígétit állandóan hangoztató fasiszta ellenforradalom hadvezetésének ágyukkal lőni a házakat és a lakásokat?

Az ablakokból *löttek*, az ablakokban puskás férfiak voltak — mondja a hadvezetés. Válasz erre az ágyuszó? Ha a hadvezetésnek ezerszer szent meggyőződése lett volna is, hogy nem az erőszak jogán, hanem az igazság alapján lép föl, akkor is meg kell kérdezni: miért kellett asszonyokra, gyerekekre, aggastyánokra, betegekre, védtelen emberek tömegére ágyukkal lőni? Ha ezerszer igaza lett volna is a többség ellen föikelt ellenforradalomnak, akkor is körülzárhatta volna, lőtávolságon kívül, azokat a házakat, amelyekben férfiak fegyverrel a kezükben akarták védeni kivivott kulturájukat, tizenötésztdendős szent és odaadó munkálkodásuk eredményét. Ha ezerszer is az igazság alapján állott volna ez a hadvezetés, akkor sem kellett volna ágyus tömeggyilkolást rendeznie. Szörnyű, vérlázító kegyetlenség lett volna a *kihéztetéssel* való kísérlet is, de az ágyuk tömegével való ezt a napokon át való föllépést, ezt a haditervvel való felvonulást, tankoknak, páncélvonatoknak, nagykaliberű ágyuknak *lakások* ellen való felvonultatását még a legvadabb ellenforradalomnak, a legelszántabb rémuralomnak sem lehet képviselnie.

A harcok napjai elmúlnak egyszer. Elmúlnak a temetés

napjai is. — A világ lázas érdeklődését fogva tartották eddig az óráról-órára jelentkező hírek a bécsi csataterekiől. — De a világ a lázas órák után elkezd majd gondolkodni. — A világ élő lelkiismerete elkezd majd lázadni.

A világ tetemre hívja majd azokat, akik a bécsi megrohanás és haditerv kigondolói és végrehajtói voltak. Tud-e majd felelni az osztrák fasizmus a fellázadt világ lelkiismeret kérdésére: *miért kellett házakat, lakásokat, asszonyok, csecsemők, öregek, betegek lakóhelyét ágyuval löni?*

III.

Hányan vannak ők?... Ezren? Háromezren? A veszteséglista még nem kész. Nem tudunk neveket, nem tudunk számokat. Nem tudjuk, mennyi a kihült sziv s az elnémitott ajak, rejtély még: hány szocialista halott fekszik az óriási ravatalon, amely Bécs halottaskamráiból s a szétágyuzott házak romjaiból tevődik össze? Csak egyet tudunk, — áldozatok vannak. És csak egyet tudunk, — ennél óriásibb ravatal még nem volt. A gyásznak ez a szörnyü, fekete hidja a világ egyik végétől a másikig terjed s ha megindul a nagy temetés és ha csak egyet temetnek el, vagy tizet, vagy százat egyszerre: hősök temetése lesz és milliók állnak majd tisztelgve a sirok sötét szakadékai előtt.

Férfiak haltak meg, talpig férfiak, — és nemcsak példát hagytak örökségül utódaiknak, de kötelességet is: a további harcot és a leszámolást.

Mert a harc nem állhat meg és a leszámolás nem maradhat el. Hiszen a győztes nem lakott jól nyomorult győzelmével. A győztes tovább provokál és lelki nyomorultsága most azon mesterkedik, hogy ellenfeleit a megtörtszemü, dermedtszivü hősöket, akiket megölt puskával és ágyuval, mégegyszer megölje — rágalommal. És, sajnos, nincs egyedül. Talál társakat, szegődnek hozzá sötétlelkü cinkosok, nemcsak az otthoni sajtóban, mindenütt. A hősök: zendülők... A hősök: lázadók... Ez járja a reakció sajtójában és dagad a hazugság, árad a rágalom tengere.

Mindnyájunk kötelessége most: harcolni a hazugság ellen.

Az osztrák munkások harca *nem* támadó, — *védelmi* harc volt. A többég harca volt a fegyveres kisebbség ellen. A törvényes alkotmány, a köztársasági demokrácia és a teremtő szocializmus védelmi harca a *zendülő* kisebbség, az *összeesküvő* és *lázadó* fasizmus fegyveres *kihívása* és fegyveres támadása ellen. A munkások oldalán volt a törvény, az igazság és a jog, — a reakció csak a fegyverét és pusztító dühét mutathatja. Igen, harcolnunk kell a hazugság ellen mindenütt, mert a reakció hazugsága messzehangzó, mint az ágyuja.

Mert a reakció oldalán nincs kimélet, — még halottakkal szemben sincs. Jól haljon meg, akiket ők megöltek, mert a halottak tisztelete, az élők kegyelete: ez is ellenség, ezt is ki akarják irtani. Szabaddá akarják tenni az utat, egészen szabaddá, — a program teljes végrehajtására. Felosztatják a

szervezeteket s elveszik a szervezetek vagyonát, amit szorgalom, takarékoság és szociális előrelátás alkotott és összegyűjtött: egyszerre az övék lesz. Ágyu és szükség rendelet: ez az ő törvényük! Hát ehhez mit fognak szólni a magántulajdon hősei? A vagyon, amit törvényes szervezkedéssel szereztek; a különböző alapok ebek harmincadjára kerüljet. amint a tulajdonos nem kapitalista, hanem dolgozó ember? Ó, elképzeljük a szidalmók zenebonáját és a felháborodás dühöngését, ha fordítva esik a dolog: ha a munkáság vivja ki a győzelmet s a munkás jut ahhoz, ami nem az övé.

Nem vihar pusztít most Ausztriában, nem szaguldó vihar, amelynek vilámló félelmetességében legalább fenség van és nagyság. A „győztes“ félszeme már a legyőzöttek zsebében kutat és a pénzére spekulál. Nagy zsákmány van kilátásban és a győzelmi ordításban benne sikolt a sakál, öröme is.

Lemoshatatlan, örök foit egy efféle győzelem... Akik kivívták — legyen embercsorda vagy világszemlélet — nem bírják el sokáig és el kell veszniök a szétporló morál és a növekvő becstelenség sulya alatt.

IV.

A világ lelkiismerete megszólalt. A világ lelkiismerete, amelyet megdermesztettek a legutóbbi esztendőök eseményei és elernyeszteti a rázuhanó erőszak roppant sulya, megébredt a bécsi ágyu idegtépő dörejében. Ez már sok volt, nagyon sok, több, mint amennyit el lehet viselni... A munkásházakat romboló ágyuk hangja végigsüvöltött a világon s széjjeltépte azt a kétség cejtő közönyt, amelyben elsúlyedt a világ lelkiismerete.

Megmozdultak a metropolisok és a szolidaritás étherében terjed, sebesebben terjed a megváltó gondolat: minden erőt az osztrák nép szolgálatába kell állítani a faszizmus ellen, a szabadságért.

Megmozdultak a metropolisok és ezekben a metropolisokban megmozdult az *igaz emberek szive* és ez a szív szerte szórja a dobogását, mint a tavasz a virágait, mint a nap a sugarait, az élet reményét és a szolidaritás fényét.

Igen, a letiport város fölött fények gyulnak ki.

A megrendülés keserü könnyei felszáradtak, a megdöbbenés fekete lidércei eltakarodtak a szivekről. A csodálat bontja ki szárnyát a vérbefürdetett város fölött és a világ minden tájékán a gondolkodó és tisztaszívű emberek, a meggyötört és megszegyenített lelkek új evangéliumot tanulnak.

Brüsszelben megnyílnak az anyszivek és kinyulnak a karok Bécs elárvult munkásgyerekei felé.

Madrid tombolva követeli a maga szabadsága mellett az osztrák nép szabadságát.

Bukarestben milliók küldöttsége szimpatiaját fejezi ki a külügyminisztériumban az osztrák szabadságharc mellett.

Pozsonyban három nyelven kiáltják: Éljen az osztrák

szocialdemokracia. Mert tudják, hogy az nem halt meg a romok alatt és nem pusztult el a vérben, nem lehelte ki ragyogó szellemét a Heimwehr fasizmus csizmái alatt.

Londonban gyűlnek a fontok és a schillingek és ott is, a ködök városában, mint valami fénycsoda fölszikrázik a szivekből a szolidaritás.

Newyork munkásai előzönlük az avenüket és magasabbra repül szabadságkiáltásuk a felhőkarcolóknál és vért hullatnak osztrák testvéreik szabadságáért.

A vér nem hullott hiába. Az egész civilizált emberiség eddig annyira veszedelmes közönyét is felgyújtották a bécsi ágyuk tüzmadarai. Nem lesz könnyű dolga a Heimwehr fasizmusnak. Elbizakodott gőgjében azt hitte, hogy a szocializmust öli meg. Tévedett. Rommá lehet ágyuzni a munkás házakat, tönkre lehet zuzni a szervezeteket, föl lehet osztani pártokat, de a szellemet, az eszmét nem fogja ágyulövés. A Heimwehr-fasizmus önmagát lötte agyon. Öngyilkosságot követett el.

A letiport osztrák szocializmus reménysége az egész világ, a sugárzó jövő, a kulturemberiség rokonszenve és szolidaritása.

Megmozdult a világ lelkiismerete!

Mig az utolsó is eltűnik...

(Arad.) — Nem vagyok szocialista — ebben a tagadásban jutott kifejezésre egészsélete. Ebben a világszemléleti tagadásban. Ha azonban megkérdezték volna tőle, hogy voltaképp micsoda, nyilván zavart válasszal tér ki. Szerencsére, senki sem kérdezte s így mindaddig, amíg elő nem állt végzete a keserves kérdéssel, megmaradhatott abban a meggyőződésben, hogy ő polgár. Ur. Hivatalnok ur.

Harmincad magával szolgálta vállalatát. Az öreg patricius házban. A főnöki szoba falairól régi arcképek, vatermörderes nagyapák, gömbölyümanzsettás, ferencjózsef kabátos apák néztek lefelé, a mostani főnökre.

Ennek a cégnek volt a hivatalnoka az, aki nem szocialista. Hétköznapokon a szaldakontó fölé görnyedt, fizetési felszólításokat irt Schwartz és Deutschnek Lugosra, vámcsoomagokat váltott ki, írta a strazzát és számlákat. Parádés napokon, esküvőre vagy temetésre zsaketbe öltözött, szombat este szmokingba bujt, hajnalig táncolt valamelyik bálban s ami ideje még maradt, ábrándozásra fordította. Álma: egy jó házasság, kulturája, amit a moziban látott, világnézete, amit reggel 8-9 közt az egyik reggeli lap vezércikkéből böngészett ki, gondja a részletre vett s el nem olvasott könyvek, jövője pedig? Hogy mi volt a jövője, azt szerencsére nem tudta.

Mindezt így együtt, úgy hivta: élet.

Ez, ilyen volt ő. A polgár. A hivatalnok ur.

Élete 1930 ig tartott. Akkor kezdett meghalni. Anélkül, hogy tudta volna.

A dolog úgy kezdődött, hogy megbukott a Schwartz és

Deutsch. Nem fizetett. Azután sorra buktak a többi Schwartz és Deuschok. Mintha összebeszéltek volna. Buktak, nem fizettek. Főként pedig nem rendeltek.

Egy napon a főnök ur behívatta a cégvezetőt. Harmincadika volt. Soká volt benn a cégvezető. Három óra hosszat. Azután kiszólt. Behívott három öreg urat. És két öreg hölgyet. Hivatalnok urakat és hivatalnok hölgyeket. Akik mind közel voltak a hatvanhoz. És negyven éve szolgálták a régi házat. Már a nagyapát is. Fölmondott nekik Hat hónapra. Hivatalnok hölgyek sirtak. Hivatalnok urak szégyeltek sirni.

Eljött az év vége. A mérleg gyalázatos volt. Dédapák és nagyapák csóváltgatták a fejüket, odafenn a falakon, a pókháló keretekben. Nem értették a dolgot. Az ő idejükben mindig jó volt a bilanc.

Megint felmondtak öt fiatalembernek. Ezuttal már a „fiataloknak“. Akik csupán ötvenévesek voltak. Maradt még husz hivatalnok ur és hivatalnok hölgy. Aki megmenekült. Közöttük az, aki nem volt szocialista.

Következett 1932 szépséges nyara. Bankzárlat. Laval és Brüning. Az egész országban úgy hullottak a kereskedők. Mintha összebeszéltek volna. Nem fizettek és nem rendeltek. Külföldről pedig furcsa levelek jöttek. Pénzt kérő levelek. Hogy aszongyák, ők igen becsülik a sok évtizedes összekötést, még jól emlékszenek a bédogult papára. Dehát ők is érzik az időket, meg aztán a bank, egyszóval fizessen a régi ház, fizessen. Hitel pedig egyelőre... Egyformák voltak ezek a levelek. Mintha csak összebeszéltek volna. Ugyanekkor belföldi füstölő gyárak is leveleket írtak. Fölmenték áraikat. Azután meg nagyon udvariasan közölték, hogy árut csak készpénzért tudnak adni. Mert hát, igen, a viszonyok. Egyformák voltak ezek a levelek is. Mintha csak összebeszéltek volna.

A főnök ur megint hosszan tárgyalt a cégvezetővel. A vége az lett, hogy megint felmondtak. Hivatalnok uraknak és hivatalnok hölgyeknek. Akik nem voltak szocialisták. Minden hónap végén elküldtek pár embert. Már csak tizenötön voltak, azután tizen. A tizből nyolc lett. A nyolcból öt. A mi emberünk azonban férfias következetességgel ragaszkodott elveihez. Nem! Nem volt szocialista.

Ezidőtájt egy könyv járt kézről kézre a régi ház irodájában, Vernének egy regénye. Hajótöröttekről szólt a könyv. Északi sarkvidékről és jégvidékre menekülő hatvan emberről. A jégmező elszabadul és elindul délnek. Lassan csuszik lefelé. És olvad. Mig szük lesz a hatvan embernek. S a szélen, ahogy olvad, mindennap beecsuszik a tengerbe egy-kettő. S a jégmező csak megy tovább. Délnek. És olvad. Minden reggel eltűnik egy két ember. Mig csak tizen maradnak. Azután nyolcan, ketten, egyen. Mig az utolsó is eltűnik.

Nem tudom, miért olvasták ezidőtájt ezt a könyvet. De olvasták. És cifehéredett ajakkal tették le.

A mi emberünk az utolsók közt volt. Az utolsó három közt. Ő fordította meg a címet a Buddenbrook ék kripiáján. A minap találkoztam vele az uccán. Már szocialista volt.

Szendrey Mihály: Erdélyi Miklós

Február 3-án Barabás Béla dr. bucsubeszédében, amelyet hozzám intézett, ezeket mondta:

— Nem lesz nyugalomad színészet nélkül, mert, aki 50 évig hajtotta a kereket, az már annak a keréknek közelében lesz mindig.

Dacára, hogy egészségi állapotom eltilt a színháztól, nincs is itthon a szintársulat, de én hűségesen megjelenek a színházirodában. Irogatok az erdélyi színészet multjáról és amikor Erdélyi Miklós nevét írom, behozzák a gyászjelentést:

Meghalt Erdélyi Miklós

Meghalt a legjobb barátom, kortársam...

Meghalni könnyü, talán megváltás, az sem baj, ha szegényen, hiszen csak nemrég, a bucsu alkalmából írta Paál Jób, hogy Rákossy Jenő és Evva Lajos voltak a magyar színészet történetében az egyetlen színigazgatók, akik a régi Népszínházból vagyonnal vonultak vissza. Soha, — se itt, se másutt, — vagyont még színigazgató nem szerzett, vagyonnal még nem vonult vissza.

Erdélyi Miklós, a magyar színjátszás legelegánsabb, nagy szakembere meghalt a kórházban szegényen, távol családjától. Az az Erdélyi Miklós ment el körünkből, aki Janovics, Sebestyén, Szendrey, Komjáthy János, Krecsányi, Somogyi, Szabadkay, Kovács Imre, Fehér Imre és Gáspár Imre mellett Erdély színészetét jelentette. Az erdélyi színészet fénykorát, mert egyesült erővel, szeretettel végezték feladatukat.

Husz-huszonötéves törzstagok voltak a színházaknál. Az igazgatók szívesen álltak egymás rendelkezésére ha kellett kisegítették egymást mindenben, minden bánsó gondolat nélkül. Ennek a szellemnek volt érdemes harcosa Erdélyi Miklós. Alapos ismerője volt a jó színházvezetésnek, hozzáértéssel rendezett előadásokat, melyek igen sokszor meghaladták a fővárosi előadások niveljét.

Mi volt hát mégis az oka a színigazgatók összeroppadásának?... Legutóbb megadta erre a feleletet az Erdélyi

Néhány nap múlva ismét bizonyosságot nyújthatjuk, hogy sorsjegyeink szerencsések

**Aradmegyei
Takarékpénztár R. T.**

a Dáciával szemben.

Élet: az egymás közötti harc, a tülekedés, az acsarkodás. Az egymás iránt való bizalmatlankodás ásta meg az erdélyi színészet sírját és elpusztította a régi színigazgatókat.

Erdélyi Miklós lelki összeroppanása akkor kezdődött, amikor imádott felesége meghalt és ezt a tragikus állapotát fokozta az a körülmény, hogy Kolozsvárhoz csatolták Nagyváradot. Vagyonkájának roncsával visszavonult kis szőlőjébe ahonnan kis kocsiján tejet szállított házhoz!... Leánya és kis unokája társaságában éledélt, amíg...

„de nem lesz nyugtod! — mondta Barabás Béla. Erdélyinek sem volt nyugta. Néhány sikertelen kísérletezés után, — miután Parlagi sem merte vállalni a felelőséget — őt hívta meg Nagyvárad közönsége újra a színigazgatói székbe. Veszére, mert a krízis a szó szoros értelmében tönkre tette. Anyagilag, lelkileg letörve Bukarestbe utazott vejéhez, gyermekéhez, kis unokájához. Teljesen elveszítette lelki egyensúlyát és végleg elkeserítette, hogy abban az időben családja s bizonytalan helyzetben éledélt. A nagyszerű, elegáns Erdélyi Miklós, bár fizikuma lényegesen legyengült, nem akart senkinek terhére lenni: keleti szőnyegekkel kereskedett. Élesre vasalt nadrágban rózta az uccákat és cipelte gyenge hátán a súlyos szőnyegeket. Legutóbb két hétig együtt voltam vele Bukarestben nap-nap után. Leánya segítségére siettem s igyekeztem rábeszélni, hogy pihenje ki magát valamelyik kórházban. Hosszas rábeszélésünkre felvétette magát valamelyik fővárosi kórházba, ahol azonban két hétnél tovább nem bírta. Minden vágya az volt, hogy haza kerüljön. — haza, Váradra. Néhány váradi újságíró segítségével teljesülhetett ugyszólván utolsó kívánsága: hazaszállították szűkebb hazájába.

Barátok és jóemberek interveniáltak érdekében és elhelyezték a kórházban, ahol most szegényen, sikerekben és érdemekben annál gazdagabban elpihent. Hagyatéka? Egy szál ruha, két manzsetta és egy szürke kalap.

Meghalni köanyü, meghalni jó, de Erdélyi Miklósnak, drága barátomnak az sem adatott meg, hogy utolsó útjára övéinek köréből indulhatott volna. Senki sem volt mellette azok közül, akiként egész életében dolgozott fáradt és szenvedett. — akik legalább a szemét simították volna le örökre.

Nyugodjék békében, szegény Miklós, ahol már senki sem bántja...

Gál János uriszabó Timișoara. Str. Negruzi (Mérleg-u) 14.

Készíti mérsékelt áron a legújabb divatu ruhákat és cicsón vállal javítási munkálatokat.

— „**Interin**“ magánnyomozó, tudakozó és megfigyelő privát detektív iroda. Timișoara I., Jenőherceg-u. 1. Információkat, kutatásokat, nyomozásokat és megfigyeléseket legmegbízhatóbban teljesítünk. Házasság, elválás és családi ügyekben diszkrétan eljárunk. Lakások, üzletek, irodák és gyári alkalmazottiak pontos megfigyelését éjjel és nappal feltűnés nélkül vállaljuk. Biztonsági kíséretet adunk.

Hangszóró

Hölgyeim és uraim — az alábbiakban érdekesebb külföldi lapszemelvényeket közvetítünk

A császár sirt... A ma volt hetvenöt esztendeje annak, hogy hohenzollerni II. Vilmos, a németek detronizált császára, megszületett. Amióta egyik fia, „Auwi“ herceg a horogkeresztesek élén parádézik, olyan hírek voltak Németországban és Németországon kívül, hogy a horogkeresztesek a Hohenzollernnek újból való visszatérésének a szálláscsinálói. A császár születésének hetvenötödik évfordulója szinte összeesik a horogkereszt hatalomrajutásának egyesztendő évfordulójával. És ezt az egyesztendő évfordulót alkalmul használták föl a hitleráj urai, hogy megmutassák: eszük ágában sincs a Hohenzollernnek számára való hatalomátadás. Sőt: már oszlatgatják, támadják a monarchista szervezeteket is.



Berlinben és Németországban nem volt születésnap ünnep. Azok a német főkatona és nagyurak, akik még biznak — remélhetően, — utolsó Vilmosban, a hollandi Doornba zarándokoltak a császár ünneplésére. Mert ők még császárnak tartják Vilmost, idegenben élő császárnak, aki felségjogai gyakorlásában egyelőre akadályozva van. De nem minden joga gyakorlásában... A születésnap ünnepe alkalmából Vilmos a Hohenzollern-renddel tüntette ki doorni főkertészét és más nyolc kertészt. A rokonszakma embereit, hiszen II. Vilmos sokszor hirdette és hirdettette magáról, hogy sok ráérő idejében sportolásból a favágás nemes mesterségét űzi.

Nem árad feléje születésnapján a németek rajongó szeretete, nem. Környezete is értésére adta, hogy a hitlerájban való bizakodása nagyon gyöngé alapu. Hitler meg a társai nem az ő számára, hanem a maguk számára dolgoztak. És megérthetjük azt a Doornból érkezett hírt, hogy a volt császár nagyon rossz hangulatban, letört idegállapotban töltötte a születésnapját. Amikor a világháboru egyik tábornagya a volt tisztak üdvözlését adta át neki, sirva fakadt és a doorni kastélya kápolnájában tartott istentiszteleten annyira erőt vett rajta a meghatottság, az elkeseredés, vagy annyira üldözte emlékeinek raja, hogy visszahanyatlott székébe és a szemei megteltek könnyel. Mire gondolhatott? Félkezhetetlen hatalomvágyára, amely emberek millióival dobálódzott? A

Máv. gyártmányú legújabb típusu, golyócsapágyas, acélrúdas csép-öngépekre és hozzávaló üzemegepekre a közel-dő szócsonra rendeléseket felvesz a vezérköpviselőt:

„Industria — Economia“

Kereskedelmi és Ipari Rt. T I M I S O A R A. Strada I. C. Bratianu 3.

sok-sok százezer németre, aki miatta ment az embermészárszékre? Az özvegyekre, az árvákra, a bénákra?

A császár sirt. Volt oka a sirásra!

* * *

Halálsugarak... Konjunkturája van az ölés tudományának. Valamikor a tudósok laboratoriumokban azt kutatják (és legtöbbször valószínűen ma is ezt teszik): hogyan lehetne az életet teljesebbé, szebbé, elviselhetőbbé tenni, hogyan lehetne legyőzni a természet vak erőit, a pusztító baktériumokat, hogyan lehetne könnyebbé és szaporábbá tenni a munkát... Igen, valaha minden fölfedezés, minden új találmány a kulturértékek szaporodását jelentette, az emberek és az élet diadalát a halál fölött, a véletlenek és a vak erők fölött. Ma másképpen van...

Ma a találmányok és fölfedezések, ha ipariak, még nehezebbé teszik az életet, a munkás, a dolgozó ember életét, mert nem a közösségnek jut az eredmény, hanem a tőkének, amely nemcsak a termelőeszközöket s az élő munkaerőt sajátítja ki, hanem a szolgátságába hajtja a szellemet is, a zseni lángját és fényét... Ha a fölfedezés nem az ipart, nem a termelést szolgálja, hanem a rombolást, a halált, a háborút, akkor meg kíváltképpen — emberséggellenes, kulturelles és jövőellenes. De most — amint mondtuk — a halál tudományának van konjunkturája. És csakugyan: miként valaha egymást követték a munkát és a termelést-fordalmasító fölfedezések és találmányok, most szinte napról-napra újabb és újabb és egyre nehezebb, újabb eszközöket állítják elő a gyilkolás tudományának.

Londoni távirat számol be G. R. Hodfield tanár kísérleteiről, amelyeket a leicesteri technológiai főiskolán végzett s amelyekkel bebizonyította a halálsugarak gyakorlati lehetőségét. Megfelelő hullámhosszal éppen úgy összelehet törni minden idegimpulzust, mint a hangvilla bizonyos hangjával a vékony üvegpoharat. Bizonyos magasfrekvenciájú villamosrezgéssel élő embertömegekből hulláhegyeket lehet majd varázsolni.

A kísérletek még nem fejeződtek be. Az angol postahivatal, most adott engedélyt Hodfieldnek, hogy ötkilowattos készülékkel folytassa kísérleteit. Ezzel a készülékkel lehetővé válik, hogy ötszázszor erősebb halálsugarakat bocsásson ki és ezzel a háború, a gyilkolás új eszköze kerülhet alkalmazásba... Kerülhet... ha csak az emberiség észre nem tér és ki nem csavarja a háború kezéből a pusztítás fegyvereit és nem használja mindazt, amint addig a halál szolgálatába állítottak, az élet, a haladás, az emberiség szolgálatára.

Ézen fordul meg minden: élet és halál...

— **Értesítés!** Értesítem Timișoara közönségét, hogy a *Józsefváros, Hunyadi-u. 15* sz. alatt cipész műhelyt nyitottam, ahol állandóan raktáron tartok női, férfi és gyermek cipőket, valamint mérték utáni rendelések és javítások elfogadtatnak. Szíves pártfogást kér **Barbi Mihály**, cipézmester.

Embergyűrűben ember fekszik a földön

(Târgu-Mureș.) A város szívében összeszaladnak az emberek. Két széllel bélelt kabátú nő és egy halina csizmás férfi, akik perecet, cukorkát árulnak, letakarják kosaraikat. Két harisnyátlan, kolduló gyerek abbahagyja a kéregetést és alázatosan fordított szemük felcsillan. Szállító munkások ott hagyják a kocsit. Egy automobil sofförje hiába tülköl, csak nagynehezen nyitnak neki utat.

Az embergyűrű közepén, az uttest szélén, ledőlve, mint az inaszakadt, egy fiatalember fekszik a fagyott aszfalton. Köz-munkás. A kiskocsijáról, amikor összerogyott leesett a lapát, de a többszörösen összehogozott zsineg, amellyel a terhet a vállára akasztotta, most is odakötözi a kocsihoz, mint valami eltéphetetlen iga.

Foszlott, fekete fülvédője, micisapkája, összedrótozott cipője, zöldre kopott kabátja van és kilátszik a csupasz melle. A szeme nyitva. Tud magáról. Felkelni azonban nem tud.

Az egyik munkás megemeli, mint a pelyhet, de visszarogy a földre.

— Hiszen ennek jártányi ereje sincs — mondja a jót megtermett, jóképű legény és tanácstalanul elereszti.

Az összerogyott munkás egyik társa magyarázatképpen odaszól neki:

— Már a sorbanállásnál is elesett egyszer. Pedig csak most kezdődött a munka. Csak kétszer fordult a kocsival.

— Biztosan éhes — mondja egy kofás klnézésű néni és már fordul is hátra a kosarához. Egy marékra való almát kínál az elesettnek:

— Jó lesz ez, fiam?

A szállítómunkás egy közeli üzletből hoz valami ennivalót és az erejét vesztett munkás nagykabátnak zsebébe gömöszi a csomagot. Az nehezen lélezkedik, mozog a szája, de nem lehet érteni. Füle átlátszóan sárga, az ajka egészen vértelen. Főlemelik és nekitámasztják a kapualjnak.

A rendőr fontoskodva intézkedik és kezében ide oda mozog a bot.

— Tovább, emberek, tovább!

— Aztán odaszól a lassan-lassan magához térő, munkából kidőlt emberhez:

— Én nem bánom, pihenjen egy kicsit, csak valaki itt meg ne lássa a tiszt urak közül...

De odaérkezik a rendőrőrmester. Érdeklődésére az előbbi felel:

Összeesett az uccán, de már jobban van...

A csoportosulás megszűnik, a kolduló gyerekek tovább kántálnak:

— Bácsi, kérem egy kis kenyérrelalót...

Barbes — közvetít

házasságokat (mariage) diszkrétan urikörökben.

TIMISOARA I.

Str. Eminescu 7.

(Zápolya-ucca)

Telefon 22-80.

Mi ujság, szerkesztő ur? . . .

Szomorú eseményekben volt gazdag az elmúlt hét Aradon. Goldis László után Pop Cicio dönt ki az élők sorából, hogy mérhetetlen gyászba borítsa szűkebb családján kívül az egész országot. — A nemzet nagy halottját, aki egész életét hazájának, embertársainak, békés törekvéseknek szentelte. hatalmas tömeg osztatlan részvétele kísérte utolsó útjára. Duca... Goldis... Pop-Cicio... három tiszteletreméltó, nemeszívű politikussal lett már szegényebb ebben az évben az ország. Külföldön, belföldön, mindennél a világon, gyászbölcsebben fejlődik az ujesztendő. Vajjon hová fejlődik?

Pro és kontra vélemények hangzottak el az elmúlt héten a droguerista háboruszkodással kapcsolatban, mely végül is az ujságok hasábjain robbant ki teljes mezeienségében. A háboruszkodás huzamosabb időn keresztül a kulisszák mögött folyt le, ugyszólván eldöntetlenül, amíg valamelyik gyár indiszkrécioja következtében nem derült ki, hogy az egyik fél — minden nemzetközi jogszabály ellenére — buvárhajókkal, illetve terrorizáló levelekkel küzd vélt igaza érdekében. Zeiner Imre, a City drogéria tulajdonosa kijelentette, hogy az aradi drogéristáknak nem áll útjában az Élit-parfumeria és nem felel meg a valóságnak, hogy kényszeríteni akarták volna a gyárosokat a bojkottra. Mindössze annyi történt, hogy az egységes árak érdekében beavatkozást kértek a gyárosoktól. Léteérdekük kényszerítette őket erre az elhatározásra, mert a konkurenciáival szemben magas rezsivel dolgoznak, nagyobb személyzetet foglalkoztatnak és több adót fizetnek. Ezzel szemben Pálffy Ernőné, az Élit-parfumeria tulajdonosnője úgy nyilatkozott, hogy a konkurencia nem értesítést, hanem felszólító leveleket küldött a gyárosoknak, melyekben kihangsúlyozták, hogy a jövőben csak abban az esetben vásárolnak portékát, ha az Élit-parfumeria nem kap árut. Kizárólag belügynek véli azt, hogy milyen árban bocsátja forgalomba az általa vásárolt és kifizetett cikkeket. Természetesen, miután kisebb rezsivel, leépített igényekkel és a legszerűsebb elgondolásban vezeti üzletét, olcsóbban árusíthat bárkinél, — ez azonban magánügy és senkitől nem tűr beavatkozást. Mindenekelőtt az a célja, hogy a közönség meg legyen vele elégedve, — másodsor pedig, hogy soha ne legyen a gyárosoknak nagyobb panasa ellene, mint az, hogy nagyobb forgalmat bonyolít le másoknál, — mert — kisebb haszonnal is megelégszik. — Időközben — a Lady gyár kezdeményezésére — megegyezés jött létre a gyárosok között, mely szerint közelesen radikálisan megoldják ezt a problémát s remélhető, hogy akkor Aradon is helyre áll a béke a drogua-szakmában. *Speaker.*

**Hirdessen az
„ERDÉLYI ÉLET“-ben!**

197 MILLIO LEI...

Pontosán: 197,832.000 Lei lesz kisorsol

A Z Á L L A M I

5-ik
osztály

1934 február 22-től március 26-ig

N A G Y N Y E R E M É N Y

5,000.000 Lei

3,000.000 Lei

2,000.000 Lei

32 NYEREMÉNY

BCU Cluj / Central University Library Cluj
500.000 Lei és 100.000 Lei
között

Ö S S Z E S E N 30.200 N Y E R E M É N Y

ezenkívül még

az 5,000.000 LEJES NAGYJUTÓ

amely az utolsónak kihuzott 5 nyerőszám sorsjegye

Megujította sorsjegyét ezen döntő fontos-
ságu osztályra ?

Vett-e
előre

Az állami osztálysorsjáték szerencsés sorsjegye

Banca Ilescu S. A. Cluj ár

j á t é k o s o k k ö z ö t t

YSORSJÁTÉK

t a r t ó h u z á s a i n

ei || 1,000.000 Lei ||

50NYEREMÉNY

0 Lei és 10.000 Lei között

E M É N Y

M ||

donosai között oszlik meg.

ak most sorsjegyet, ha az
ztályokon nem játszott?

Erdély és Bánát területén a

ítja. ||

KÉPVISELET:
IOAN OLARU
Arad, strada Brătianu 3.

Szendrey-társulat:

Bál a Savoy-ban

A Bál a Savoy-ban bemutatójáért feltétlenül elismerés illeti a Szendrey-társulatot, melynek tagjai képességeik meglepő erőpróbáját bizonyították. Művészi ambícióval, lelkesedéssel és ritkán tapasztalható odaadással vitték életet és színt a hangulatos operettbe.

Timár Ila pompásan illett szerepkörébe, minden mozdulatában decens volt, kifinomult művészetének legjavát nyújtotta. *Somlay Julia* lelkesen, intelligens elgondolással játszotta meg szerepét. *Ágoston Baba* énekszámával aratott sikert. *Dálnoky Dudus* tehetséges színésznő, táncszámai nagyon tetszetek. *Felhő Ervint* a rendezés munkájáért illeti dicséret. *Tunyoghy Péter* játékát és kellemes megjelenése sokban emelte az előadás színvonalát. *ifj. Szendrey Mihály* szintén megérdemelte a közönség elismerését. *Kozma Hugó* és *Kun Dezső* egyaránt kitűnő kabinetfigurát nyújtottak.

(f.)

— Lehetséges-e vajjon nálunk is olyan panama, mint a Stavisky féle?

Egy amerikai bankár Genfben járt és az egyik ottani kollégájával sétálni megy.

Séta közben megkérdezte a genfi bankár:

— Mondja, kolléga ur, vannak-e New-Yorkban ilyen nagy hegyek?

— Nincsenek, — mondta az amerikai bankár — de ha volnának, sokkal nagyobbak volnának.

Timisoarai Magazin

SZERKESZTI: FENYVES FARKAS LASZLÓ

Az iparkamara új főtitkára

az adóvezgaturák ellen. —
Conciatu Ion nyilatkozata

A napokban foglalta el hivatalát a temesvári kereskedelmi és iparkamara újonnan delegált főtitkára, *Conciatu Ion*. Az új főtitkár a Bánság közigazgatási életének régi harcosa. Évekig képviselő volt a kamarában és sokáig élénk tevékenységet fejtett ki Temesvár kereskedelmi életében, többek között másfél évig kormánybiztosa volt az iparkamarának. Így kétségtelenül széles koncepciójú tapasztalatok gyűjtésére volt alkalma, amelyeket most alapos szaktudásával együtt új hatáskörében kíván gyümölcsöztetni. Lapunknak adott nyilatkozatában részletesen kifejtette munkatervét, melynek megvalósítása tulajdonképpen csak az iparkamarák egységesítéséről szóló törvény megszavazása után kezdődhet el; *Conciatu Ion* nyilatkozatában elsősorban a Banca Națională új igazgatójáról, *Doru Dumitrescuról* emlékezett meg, akinek működésétől — különösen kereskedelmi téren — igen sok kedvező és mélyreható változást vár. Elmondotta, hogy a Bánság ipari és kereskedelmi pangásának okát az előző kormány iparelleses politikájában és a falusi fogyasztóréteg elszegényedésében látja. Különösen súlyosan érintette Temesvár gazdasági életét, hogy az utóbbi néhány évben igen sok gyár és ipari nagyvállalat hagyta el Temesvárt és működési helyét Bukarestbe tette át. Az érdekeltek nemcsak a gazdasági helyzetet hozták fel elköltözésük okául, hanem a helybeli hivatalos személyek igazságtalan adóvezgaturáit is panaszolták. Az iparkamara ezentul fokozott súlyt helyez arra, hogy ilyen visszás helyzet többet ne fordulhasson elő s a legerélyesebben fogja az ipar és kereskedelmi érdekeit védelmébe venni. Maga *Conciatu* főtitkár személyesen is készséggel fogja orvosolni az ilyen irányú panaszokat. Ez a program természetesen szoros összefüggésben van az iparkamara választások eredményével, amelyet az új törvény megszavazása után, előreláthatóan áprilisban fognak megejteni.

Végül meleg szavakkal emlékezett meg *Conciatu Ion* az iparkamara nyugalmazott főtitkáráról, *Lendvai Jenőről* aki széles koncepciójú munkájával felejthetetlen érdemeket szerzett az iparkamaránál

Timișoara épül és fejlődik

Románia egyetlen városában sem lehet látni olyan nagyarányú építkezést és városfejlődést, mint Temesvárott az utolsó két év alatt. Évekkel ezelőtt a fokozatos gazdasági depresszió, majd a lélekölő általános krízis itt is megbénította a város természetes fejlődését, míg másfél évvel ezelőtt váratlanul, lázas tevékenység fogta el az embereket. Új épületek nőttek, új utcák születtek, megindult a szó valódi értelmében az „építés“; fokozott erővel lendültek meg a hosszas pihenőre kényszerített munkáscarok, szorgalmas kezek kopácsolása kezdődött, téglával teli szekerek dübörögnek, iparosok sokasága sűrög-forog; a város minden részében a munka diadalmas zajának éltető ritmusa hullámzik...

Megmozdul a pénz.

Két évvel ezelőtt még csend volt a városban. A bankok biztosnak hitt trezorjaiban bujt meg a mindenható pénz. A józan és féltve őrzött polgári tőke téli álmát aludta páncélfedezékében. Ekkor jött váratlanul a bizalmi válság kiméretlen szélvihara s még a bankok betétjeiből is kisodorta a kényszerpihenésében tehetetlen tőkét. A pénz megmozdult, elindult, majd ide-oda sodródott, később pedig kétségbeesetten keringett köröskörül a gazdasági élet csábító, de már többé nem biztos fedezékei között. A józan polgár, a megfontolt lókécske a pénztárcájának első kártyáját, a készpénzt és mohó gesztussal ingatlanba fektette vagyonát.

Kétszeres telekárak — új utcák.

A kereslet következtében a telkek ára rohamosan emelkedett. Különösen a Belváros értékes telkei felé arányult az érdeklődés. Rövid idővel ezelőtt még 5—600 leierért lehetett kapni egy négyszöglet, most ugyanezen a helyen 1000-1400 leibe kerül egy négyszögöl. Spekulánsok, ügynökök, amatőr-közvetítők és komoly építetők nyüzsgő raja lepte el a Belváros beépítetlen területeit. Méricskélnek, kalkulálnak, veszekednek, de bámulatos gyorsan cselekednek is. Új utcák, épületkomplexumok, villanegyedek születtek a Belvárosban, szinte meseszerűen valósult meg az öreg benszülöttek álma. Rövid időn belül keletkeztek a *London, Beethoven, Homér, Cicero, Wilson, Páris, Milano, Turin, Galați, Tona*, stb. utcák rossz burkolattal, de pompás épületekkel.

Olcso építkezés — kelendő lakások.

Az építkezés általában kedvező és olcsó. Hozzávetőleg egy modern új ház szobánként 100.000 leibe kerül. Két háromszobás lakásra tervezett ház építése tehát 720.000, két négyszobás 870.000, négy háromszobás 1.280.000, négy négyszobás lakásból álló ház építési költsége pedig 1.780.000 lei körül mozog.

A lakások jövedelmezősége a mai kamatviszonyok mellett rendkívül kedvező, a befektetett tőke átlagosan 7—8^o/₁₀₀-ot jövedelmez. A lakásokat még az építés befejezése előtt lefoglalják a bérlők. Egy-egy jó belvárosi lakásért sokszor valóságos közelharc folyik, jóllehet a bérleti árak eléggé magasak.

A boldog építetők.

A tőkéseknek sikerült ilyenformán — a mai körülmények között biztos — értékke és aránylag nyugodt jövedelemmé átváltoztatniok s így érthető, hogy az építkezési kedv nemesek tovább tart, de most tavasz felé fokozódik is. A nagyobb házak és villák építetői közül sok ismert nevet említhetünk meg: *Szana* Zsigmond bankigazgató, *Dr. Klinger* orvos, *Berg* Henrik nagykereskedő (Reșița), *Faick*, Anna és *Béla* divatszalon, *Lux* Géza szállító, *Dr. Cioflic* Elena orvos, *Rabong* nagykereskedő, *Basch* igazgató, *Mairovitz*-lányok (Arad) *Isac* festőművész, *Dr. Selegeanu* Liviusz orvos, *Dr. Kálmán* Béla ügyvéd, *Ungváry* és *Weisz* gyógyszerészek, *Schuller* mérnök, *Somogyi* kereskedő, *Decker* kalapgyáros, *Werkner* kereskedő, *Herczeg* (Arad), *Westmann* és még számosan Temesvár társadalmából.

Az épülő város építészei

A hatalmas építkezési tevékenység komoly és megfelelő szakembereket követel. A temesvári építési kar rendkívül magas nívón áll. Valamennyien megbízható, invenciozus korrekt vállalkozók.

Az ismertebb építészek, akiknek nevéhez fűződik és akiknek nagy érdemük van a városfejlesztésben, a következők: *Bednár* János, *Blazian* Viktor, *Fenyves* Károly, *Götz* Károly, *Horki* Ferenc, *Jenner* János, *Kócsy* Rudolf, *Krausz* Albert, *Martin* János, *Merbl* Arnold, *Muntean* György, *Özsterling* János, *Richter* Conrád, *Steiner* József, *Vlad* Aurél, *Wetzi* János, *Wolf* Mátyás.

Az építkezési tevékenység kedvező hatással van Temesvár kereskedelmi és ipari életére, jóleső és megnyugtató atmoszférát teremt az általános válság ideges hangulatában s remélhetőleg a sok építésből nemsokára általános felépülés lesz, a beteg gazdasági élet felépülése...

(f. f. l.)

OBSERVATOR

Birou pt. informațiuni și
revizuirea de orice efecte

Timișoara I.
p. Urirei 9.

Információs és érték-
papir ellenőrző iroda

Telefon:
18—25.

Érdeklit talán...

A farsang utolsó napjait, a hagyományos boldog és könnyelmű perceket Timișoarán a szigorú józanság festi alá. Amíg a korai zárórarendelet valóban megbénította az éjszakai életét, a temesvári polgár nagyokat káromkodva, de belül boldogan ráncigálta magára éjjelkor a télikabátot, zsúfolásig töltötte meg a szórakozóhelyeket, csak a rendőr nögatására cibelődtől fel és gögösen élvezte, hogy őt, a megrögzött lumpot rendőri segédlettel söprik ki éjjelkor duhaj mulatozásának színhelyéről, a kávéházi asztal és a fekete mellől. Most, amióta megszűnt a zárórarendelet, megijedtek a nagyhangú lumpok, esténként csendben hazatakarodnak, papucsuk megnyugtató melegébe burkolóznak, szomorúan gondolnak az üres lokálokra és tíz órákor már javában alszanak.

*

Kereskedői körökben sokat beszélnek arról a nagyiparosról, akinek jól ismert alakját hetekig nem lehetett látni sehol, még a belvárosi kávéház törzsszatalánál sem. Beavattottak úgy tudják, hogy időközben a Justicia vendégszeretetét élvezte. A szóbanforgó ur néhány napja ismét megjelent barátai és ismerősei körében. Illetékesek szerint mindössze annyi történt, hogy orvosai tanácsára egy budapesti szanatórium kuráját kellett igénybe vennie. Most már jól érzi magát.

*

Egyik ismert vállalati igazgató, valófében lévő feleségéről beszél, hogy egyik erzsébetvárosi pazar berendezésű villában diszkrét kártyaszalont létesített. A szalont helybeli pénzarisztokraták látogatják, hatalmas kártyacsatákat vívnak egymással s állítólag a hajnali órákban már szebbnél-szebb hölgyek társaságában pihentetik elfáradt idegeiket. A hírek terjesztője — a szépasszony kikoszorózott rajongója — pontos részletekkel szolgál a kíváncsiaknak.

Néhány hónappal ezelőtt Budapestre ment férjhez a fekete-haju, nagyon intelligens temesvári urilány. Érdekes történetet mesél felőle a Budapestről visszatért közismert zsuriú. A fiatalasszony ellen ugyanis házasságuk második napján válókeresetet nyújtott be a férje. Az indoklás szerint a férj már a nászéjszaka hajnalán frisskeletű szarvakkal ébredt — a szobapincér jóvoltából. A tehetséges asszonykának mozgalmas karriert jósolnak — barátnői körökben.

*

Érdekes fordulathoz érkezett el az a különs gyermek-tartási per, mely éveken át foglalkoztatta a timișoarai társaságokat. A gazdag belvárosi nagykereskedő életvidám lát még négy évvel ezelőtt egy egészséges gyermekkel lepte meg barátnője, A szenvedélyes szerelemből rövidesen gyermektartási per lett, amit a karcsu, fekete anya mindhárom

igazságügyi főránál jogerősen meg is nyert. Közben a per-
vesztes fiatalember megnősült, gazdag lányt vett el. A fize-
tést ellenben megtagadta, illetve halogatta, míg gyermekének
anyja foglalatást vezetett ellene. A foglalás természetesen
nem ment simán, mert a férj mindent felesége nevére irat-
tott s így a törvény emberei csak a férfi ruhatárt foglalhat-
ták le. Az árverés napján, általános meglepetésre, a lefog-
lalt elegáns ruhák helyéu csak néhány rongy, értéktelen,
kopott holmi volt található. Ebből a frappáns fordulatból ter-
mészetesen bünvádi feljelentés keletkezett, melynek néhány
nap előtti tárgyalására a humánus érzésü apa orvosi bizo-
nyítványt küldött maga helyett. A következő tárgyalást már-
cius hónapra tűzték ki. A fiatal anya, aki közben elvesztette
állását, súlyos gondokkal terhelten várja gyermekével együtt
az újabb fordulatokat és esetleges meglepetéseket. Az ügy
pikantériájához tartozik, hogy a tehetséges apát évek óta
hasonló jogcímen pereli egy fiatal, szőke szobalány is...

*

Általános feltűnést keltett beavatott kereskedői körök-
ben az a hír, hogy az európai viszonylatokban is gazdag
textilnagykereskedő, aki sokoldalú vállalkozási szellemével
és elsőrendü üzleti érzékével többször keltett meglepetést,
üzletét, amely nemrég tért át detail-eladásra, a közeljövőben
ismét csak engros-ra rendezi át.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az egyik temesvári temetkezési egylet, mely körül az
összei nagy viharok keletkeztek, újabban hatalmas propa-
gandát fejt ki új tagok felvétele érdekében. Az új vezetőség
a régi bünökért a lemondott vezetőkre hárit minden felelős-
séget. Ezzel szemben a közvélemény varakozó álláspontra
helyezkedik a bizalmat illetőleg.

*

Páratlan sikere volt a Szimfonikus Zenekar VI koncert-
jénck, mely ismét bizonyítékát adta *Urlăţianu* Radu zene-
igazgató nemes kulturtörekvésének és fanatikus művészi el-
gondolásának. Az est kiemelkedő eseménye *Zathureczky*
Ede, a híres hegedümvész volt, aki Csajkovszki hegedü-
versenyét játszotta, teljes elmélyüiéssel és magasabbrendü
tónussal. *Dippert* Tádé Strauss Richárd vadászkiürt-koncert-
jét adta elő megérdemelt sikerrel, míg a zenekar — ezuttal
különösen jól diszponálva — Beethoven VII szimfóniájával
és Mozart Figaro nyitányával egészítette ki a műsort. A kö-
zönség lelkesedéssel ünnepelte a művészeket. Megállapíthat-
juk, hogy a sorozatos szimfonikus hangversenyek társadalmi
és művészeti eseményeknek ígérkeznek.

Lupe.

Hirdessen az
„ERDÉLYI ÉLET“-ben!

Mindenről mindenkinek

Egy öreg könyvmoly emlékei a történelem, irodalom, művészet és a humor örökéletű birodalmából. Az „Erdélyi Élet” eredeti rovata

Föltalálók, akik semmit sem találtak föl

A találmányok és a technikai tökéletesbitések mai napjainban érdeklődéssel olvashatjuk A. A. Gom-nak, az angol szabaddalmi hivatal egyik igazgatójának tanulmányát, amely sok hírneves föltalálóról állapította meg, hogy a tulajdonképpen nem is találtak föl semmit. Annai inkább értettek ahhoz, hogy mások munkájának eredményét kihasználják.

Ki találta föl a puskaport?

Ilyen ugynevezett föltaláló volt Schwarz Berthold ferencrendi szerzetes is, akinek Freiburgban nagy ünnepségek közt szobrot is emeltek. Freiburg városa nem hagyta magától elvitatni azt a dicsőséget, hogy az ő nagy fia találta föl a löport. Hasztalanul hivatkoztak az angolok arra, hogy Robert Baco már 100 évvel előbb készített löport. Hiába mutattak rá a kultura buvárai, hogy Indiában meg Kinában már a mi időszámításunk előtt is ismerték a löport. Sőt a görögötüz, amit Görögország fénykorában használtak, szintén a Bóostánij löportnak felelt meg, ibcsupáhij más volt az összetétele. Miután pedig az arabok elterjesztették a löport Európában, ugyan mit kellett Schwarz Bertholdnak kitalálnia? Bizony, nem ő találta föl a puskaport!

Nines uj a nap alatt

A levegővel töltött abroncsot még 1845-ben találták föl. Azonban nem használták ki mindaddig, amíg a kerékpárt nem kezdték használni. A töltőtöltit már 1809-ben szabadalmazták, csak hogy az a találmány feladásbe ment, mert nem érdekelt senkit. A golyós csapágy gondolata sem hozott föltalálójának semmi hasznot. A görkorcsoiyát már 1823-ban föltalálták, de az utak olyan rossz állapotban voltak akkor, hogy nem lehetett a találmánynak hasznát venni. Taxaméter volt már az ujkor kezdetén; 1671-ben volt már hangszóró, 1664-ben buvárharang és 1702-ben periszkop.

A gyufát az angolok szerint az angol John Walker találta föl, a franciák pedig azt mondják, hogy az ő két honfitársuk, Derepas 1805-ben és Derouse 1816-ben volt a gyufa föltalálója. A délnémetek F. J. Krammer ludwigsburgi lakosnak, a hamburgiak pedig Hennig Brand kereskedőnek és alchimistának tulajdonítják azt a találmányt, mert 1662-ben egyszerre csak fölfedezte a foszfort. A magyarok viszont azt vitatják, hogy Irinyi János 1836-ban Meissner nevű tanárának egy megghiusult kísérlete után arra a gondolatra jutott, hogy kén helyett foszfort használjon

gyújtásra és még az nap elkészítette az első foszforos gyújtókat. Tehát Irinyi a gyufa feltalálója...

A gőzgép körül

Általában azt tartjuk, hogy James Watt, a gőzgép feltalálója, holott sokkal előbb, 1680-ban Papin találta föl a róla elnevezett Papin-fazekat, azt a főzőkészüléket, amely a gőzgépnek sok jellegzetes vonását tartalmazza. Az angol Thomas Savery még 1698-ban szabadalmat kapott gőzgépre. Newcomen 1705-ben szerkesztette meg ugynevezett atmoszférikus gépét, amelyet Cornwall bányáiban alkalmaztak is.

James Watt akkor még a világon sem volt. Csak 1764-ben látta az egyetemi muzeumban a Newcomen féle modellt és ekkor támadt az az ötlete, hogy valami hasonlót, de jobbat konstruáljon. Stephenson is, aki a gőzgép állítólagos föltalálója, csak számos megelőző kísérletet tökéletesbített. Philadelphiában Olivier Evans, Londonban Trevithick igen értékes kísérleteket végeztek és habár Trevithicg nem ért el eredményt, még is őt lehet a mozdony tulajdonképpen való föltalálójának tekinteni.

Az amerikai Fultonról sem lehet jogosan mondani, hogy ő a gőzhajó föltalálója. Ugyanis a francia Papin már 1681-ben javasolta, hogy gőzerővel indítsanak hajót. Az angol Jonathan Hull pedig 1736-ban szabadalmat kapott arra, hogy a Newcomen féle gőzgépet hajók evezőkerekeinek a forgatására alkalmazza. Ezzel a találmánnyal Auxiron és Périer 1774-ben Párisban, a Szajrán tették az első komoly kísérleteket. Fulton csak 1801-ben tette meg gőzösevel az első utat a Hudson folyón New-Yorktól Abanyig.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Távcső, telefon, távbeszélő

Galileiről azt állítják, hogy ő találta föl a távcsövet. Bármi nagytiszteléssel viseltetünk Galilei nagy szelleme iránt, mégis meg kell mondanunk, hogy nem volt a távcső feltalálója. A tény az, hogy játszó gyermekek véletlenségből ismerték föl az üveglencsék litokzatos hatását és a gyermekek apja, Zacharias Jansen, middelburgi szemüveggészítő szerkesztette meg 1600-ban a távcsövet. Már meglehetősen elterjedt ez a készülék, amikor Galilei 1609-ben Velencébe ment és Borghese biborosnál talált egy teleszkópot. Anélkül, hogy meg akarnánk tépdetni Galileinek egyéb-

Boldogok,

akik sorsjegyüket az

Aradi Általános

Takarékpénztárnál

szerezték be.

ként bőségesen megérdemelt babérjait, meg kell mondanunk, hogy nem vált nagy dicsőségére, hogy ugyszólván gyárilag készítette a távcsöveket és 1000 forintért adta el darabját, amikor 1000 forint roppant sok pénz volt.

A telefont tulajdonképpen Philipp Reisz, egy pék fia találta föl 1861-ben. Amikor találmányáról az egyik tudományos szaklapban cikket akart közölni, a szerkesztőség megtagadta a cikk közlését azzal, hogy a találmány bolondság. A Graham Bell bostoni tanárnak tizenöt év múlva megadták a telefonra a szabadalmat, noha Elisha Gray tanár azt állította, hogy Bell tőle lopta a találmányt és a szabadalmi hivatalnak egyik vizsgáló hivatalnok esküvel erősítette meg, hogy Gray tanár valóságot állított. A két egyetemi tanár vitája közben pedig eltűnt a valódi feltaláló neve, noha Reis adta a találmánynak a telefon nevet is.

A távirókészülék első gyakorlati föltalálója, az amerikai Morse festő volt, azonban Morse ötlete sem volt eredeti. Amikor a müncheni Steinheil 1832-ben már megoldotta a távirás kérdését, Morse kísérletei még teljesen sikertelenek voltak.

Csak szerencsés emberek

Amikor Marggraf vegyész föltalálta, hogyan lehet a répából cukrot készíteni, a többi vegyész kinevette. Sőt azt is állították, hogy eljárása közben hamisít. Marggraf egyik tanítványa, Achard tanulmányozta a kézíratait és a porosz király védnöksége alatt Sziléziában cukorrépatermelésre mintagazdaságot rendezett be.

Igy folytathatnánk, ki tudja, meddig. De még csak röviden néhány „föltalálót” sorolunk föl. Kulsteinben látható Madersperger szobra. Erről a Maderspergerről azt tartják, hogy ő a varrógép föltalálója, noha az angol Thomas Stone és James Henderson már 1814-ben szabadalmat kaptak varrógépre. Aostában Manzetta kapott szobrot a telefon föltalálásáért, Offencurgban Francis Drakenak állítottak szobrot, mert azt állították róla, hogy ő honosította meg Európában a burgonyát. A hollandiai Haarlemben Costernek, mint a könyvnyomtatás föltalálójának emeltek emlékművet.

Általában azt hiszik, hogy az izzólámpa meg a fonográf Edison találmánya, holott az izzólámpát Joseph Wilson Swan, a fonográfot pedig Scott és Weber találták föl. Téves az az általában elterjedt hit, hogy L. P. Holland találta föl a tengeralatt járó hajót, Parady az elektromágneket, Marconi a dróttalan távirót és Edison a mikrófont. Ezek csak szerencsés emberek voltak, akik hírnevet és — anyagi előnyöket arattak mások találmányából vagy mások találmányának tökéletességéből.

z—ő

— Minden cikkért írója felel. — Az „Erdélyi Élet” hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

Irodalom

Erdős Renee: „Hajnali hegedűszó“. A forró levegőjü regények kitünő irónőjének legujabb műve. Két fiatal lélek hajnali fényben fürdő szerelmi regénye, amely vig hegedűszó mellett ér véget. Egész vászonkötésben 60 lej minden könyvkereskedésben, vagy ahol nincs, Lepagenál: Cluj.

* * *

A világbéke problémája. Új megoldási lehetőség. Verő Henrik „Problémák“ című, most megjelent könyve méltó feltűnést keltett. A könyvhöz Trancu-Iași volt miniszter, valamint Ligeti Ernő író irtak előszót. Érdekes és figyelemreméltó megoldásokat ajánl. Fejtegetéseit a Föld államairól statisztikai adatokkal is támogatja. 30 Lei minden könyvkereskedésben, vagy Lepagenál Cluj.

* * *

Kuncz Aladár: A fekete kólostor. Halálos ágyán fejezte be

a nagytehetségű író nagyszerű regényét, amely az utolsó évek egyik legnagyobb szenzációja volt. A tüneményes sikert aratott regény könyv-napi diszkidásban. Hófehér papíron, díszes vászonkötésben 550 oldalon az Atheneum propaganda kiadásában 90 lej, kapható minden könyvkereskedésben és Lepagenál, Cluj.

* * *

Az örökéletű Petőfi Sándor. A lángész műve örökéletű. Változnak az idők, a társadalmi viszonyok, a történelmi korszakok váltják egymást, de Petőfi Sándor versei túlélnek minden időt. Petőfi összes költeményeinek remek, új Atheneum kiadása művészi rajzokkal diszítve, gyönyörű kiállításban, egész vászonkötésben 474 nagy oldalon 120 lej. Kapható minden könyvkereskedésben és Lepagenál, Cluj.

Minden bel- és külföldi
könyvujdonság megjelenés
után azonnal kapható a



CULTURA

könyv és papirkereskedésben. *Timișoara*: Icefin. Bulev. Carol (Hunyady-u.) 15. — *Arad*: Fehér Kereszt-épület.

HIRDESSZEN
az „**ERDÉLYI ÉLET**“-ben!

MŰVÉSZI ESEMÉNYEK

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

Egy éj Velencében

A magyar filmek közül eddig csak két kísérleti alkotás került el hozzánk: A tavaszi zápor és a Kisértetek vonata. Mindkettő próbálkozás volt olyan irányban, hogyan lehetne megoldani a hangosfilm nemzetköziségét a nyelvi nehézségek kiküszöbölésével. Ez tulajdonképpen a budapesti filmgyártás főproblémája, mely abban kulminál, hogy a kis nemzeteket saját nyelvükön szóló filmekkel lássák el. A probléma egyelőre megoldatlan maradt. Sem a Tavaszi zápor néma hősnője és zenélő fái nem hozták közelebb hozzánk a mozi vásznát, sem a Kisértetek vonatának egyhelyben lefolytatott végtelen dialogusai és néma külső felvételei nem érték el az idegennyelvű, de megkötöttség nélkül előállított filmek szintjét. Akkor már inkább beszéljen csak angolul, vagy spanyolul a film, de nyújtson igazi moziművészetet és hasson a képek változatosságával és a szereplők emberi természetességével. Bebizonyosodott már, hogy a jó filmnek nincsenek nyelvi határai, a rossz film pedig semmiféle nyelven nem tud beszélni a közönség szívéhez.

A budapesti filmgyártásban új fordulatot jelent az: Egy éj Velencében. Magyar szerző írta, magyar rendező rendezte, túlnyomórészt magyar színészek is játszóik, de nem hangsúlyozzák a magyarságot, hanem nemzetközi környezetben, nemzetközi témát tárnak a közönség elé ügyes és fordulatos feldolgozásban. És ebben azután felülmulják a német és az angol vígjátékokat is. Az Egy éj Velencében v

Hatóságilag
engedélyezett

végkiárusítás a

Goldhausban

Nagy raktár miatt óriási árleszállítás.
Maradékok kiárusítása még mindig tart.

TIMIȘOARA :
piața Unirei 7.

ARAD :
bul. R. Ferd. 11.

vidámság filmje, szövegét Vaszary János, a kitünő, fiatal vigjátékiró írta és ez már maga biztosíték arra, hogy a közönség elejétől fogva végig nem fogyhat ki a nevetésből.

A történet egy amerikai milliomos lányáról szól, aki, Budapestre kerül és itt csak úgy tréfából eljegyi magát. Ki is tüzik az esküvő napját, de a menyasszony egyszercsak váratlanul eltűnik Budapestről. Elhagyja vőlegényét, komornáját és elutazik Velencébe. Utközben azonban elveszti pénzét is és egyetlen dollár nélkül, idegenül érkezik meg a lagunák városába. Kaland kalandot, kellemetlenség kellemetlenséget követ. A vőlegény, a komorna meg az amerikai papa tüvé teszik a lányért az egész világot. Közben feltűnik egy fiatal, olasz gróf is és most már ő okoz végzetes bonyodalmat az amerikai leány szívében.

Ez a mese csak keret a sok tréfa, bohóság, kacagtató jelenet és szellemes fordulat számára, amelyekkel a szövegíró és Cziffra Géza, a film aradi származású rendezője, az Erdélyi Élet volt munkatársa, teletüzdelték az új vigjátékot.

A szereplők közül elsősorban Balla Licit kell kiemelnünk, ezt a fiatal, csöpptermetű színésznőt, aki két évvel ezelőtt hódította meg Budapestet, most pedig bámulatra kényszeríti az egész világot temperamentumával és kedvességével. Veres Ernő ismét nekivaló szerepben mutatja be a közönségnek ragyogó filmjátszó tehetségét. Gombaszögi Ella világvizonylatban is elsőrendű kronika és tulszárnyalja német és amerikai riválisait. Nem mondunk sokat, ha azt állítjuk, hogy a filmen fényes pályafutás vár rá. Tino de Patteria a nagyszerű olasz énekes nem látható ugyan a vetítővászonon, de mégis nagy sikert arat pompás dalával, melyet remekül szárnyaló hangon énekel. Dina Eilers kedves, ügyes színésznő, aki lányos bájával hat.

Külföldön sok helyen előadták már ezt az új magyar filmet és mindenütt átütő sikert aratott ötletességével és vidámságával, mellyel felderítette a közönséget.

**Szerencsés
sorsjegyek**



bankban.

Goldschmidt

**Hirdessen az
„ERDÉLYI ÉLET“-ben**

S. O. S. Jégjegy!

Két év óta irnak az egész világ ujságjai erről a filmről és arról az expedicióról, amely Franck dr. vezetése mellett indult Grönlandba a film felvételeire és haláltmegvető bátorsággal dolgozott hónapok keresztül dacolva hideggel és nélkülözésekkel a jéghegyek tetején. Nem csoda, ha ilyen beharangozás után csodát vártak ettől a filmtől. Felfokozott érdeklődéssel néztek mindenütt a film bemutatója elé, mert kíváncsiak voltak arra a teljesítményre, amit ilyen rendkívüli munkával hoztak létre. A beigért szenzációkra vártak úgy a közönség, mint szakemberek feszült figyelemmel. És ekkor következett be az igazi csoda. A film különösen azokban a részeiben, amelyek a természetet mutatják be, minden várakozást felülmut. Senki sem csalódott a bemutatón, mert az S. O. S. Jégjegy! úgy technikai kivételében, mint művészeti és tudományos vonatkozásban messze felülmúlja minden elődjét.

Az ember képzelőereje fényképekre támaszkodva sok természeti tüneményt képes megjeleníteni, de olyan jelenségekről, amiket ez a film szemünk elé tár, fogalma sem lehet senkinek. Óriási jégsziklák merednek a szürke égnék, majd egész hegységek mozdulnak meg és zugva, recsegve, ropogva törtetnek gleccser alakjában a tenger felé, hogy egetdöngető zajjal zuhanjanak belé... A tenger mélyéből hegy nagyságu jégszörnyetegek emelkednek ki és óriási hullámokat hajtva maguk előtt forognak, törnek, robbanak szét és mindig új meg új alakban kerülnek a víz felszínére. Ezek a képek nemcsak fenségek borzalmas szépségükben, nemcsak megállítják a nézők szívverését, hanem egész bizonyosan újszerű és sohasem látott látványossággal szolgálnak a legtöbb embernek. A természeti felvételek zenei aláfestése is gyönyörű. Ilyen szép és a valósághoz közelálló filmmuzsikát ritkán élvezhetünk. Egészen új és nagyszabásu az az ötlet is, hogy a vihar tombolását, a felkorbácsolt tenger háborgását nemcsak zenével, hanem kardalokkal teszi a fülek számára bámulatos hatásuvá.

A film páratlanul érdekfeszítő, ragyogó élmény erejével hat. Nem is fontos benne a bonyodalmas és izgalmas cselekmény, mert a főszerepeket nem a filmszínészek és színésznők játsszák, az ő közreműködésük egészen eltörpül a természet szerepe mellett. A főszerepet a jéghegyek játsszák, az örök hó és jég titokzatos birodalma, a természet csodás tüneményei. Közöttük csak kicsiny törpékként hatnak az emberek, akik élnek, szenvednek, kinlódnak és a haláltól rettegnek ebben a borzalmas színjátékban. Nem is fontos, hogy mi történik velük, mert porszemek csupán az óriás arányokhoz képest. Egész küzdelmükön látszik, hogy a nagy tragédia epizód színészei ők, akiket a Teremtő végtelen erejének megmutatására vezényelt a Gigászok birodalmába. Másfélórás utazás a jéghegyek országában, a jéghegyek or-

szága felett elsuhanó repülőgépen. Az Északi Sark misztikus világában. Ezt az élményt eddig egyetlen film sem nyújtotta és ebben van a filmnek maradandó tudományos hatása. Kétségtelen, hogyha a filmeket már most osztályoznák, akkor az S. O. S. Jéghegy!-et a kulturfilmek közé soroznák és kötelezővé tennék minden mozinak, hogy bemutassa. A titáni jéghegyek jönnek a mozi közönsége elé, hogy meséljenek az örök nagy tragédiáról, mely itt a Földön lejátszódik.

Hatása azért általános és nagyjértékű, mert nem száraz, tudományos fejtegetés, hanem költői fantáziával megalkotott dráma, mely az ember erejét abban dokumentálja, hogy ezt a filmet egyáltalában iel lehetett venni. Hogy voltak Dávidok, akik megmérköztek a Goliátokkal és megmutatták azt, amit európai kulturember szeme sohasem láthatott. Ahol eddig bemutatták, mindenhol előfordult, hogy a film befejezésekor a közönség nem tudt a ruhatárakba, hanem percekig helyén maradt, amíg a lenyűgöző fenséges élvezettől magához tért és újra visszahelyezte magát a Liliputik országába, amelyben élünk.

Temesváron súlyosan inzultálták Podlípny festőművészt. Ki a hibás, ha sok ember megver egy embert?

Kohn és Grün szomszédok voltak. Kohnnak volt egy kutyája és Grünnek volt egy nyula.

Egy szép napon a Kohn kutyája szétmarcangolta a Grün nyulát, mire Grün beperelte Kohnt.

Kohn a tárgyalásra elvitte magával a kis fiát, akivel bizonyítani kívánta, hogy a kutya nem hibás.

— Igen, — Mondotta a kisfiu — én láttam, hogy a nyul kezdett ki a kutyával.

— Miket beszélsz, — szolt rá a bíró — hát hogyan kezdhetett ki a nyul a kutyával?

— Ugy kérem, hogy odaállt a kerítéshez és a szájával elkezdett csufondárosan csucsorgatni a kutyára.

♦♦♦♦♦

— Illetékes helyeken eltélőleg nyilatkoznak a rendbontokról, a kutmérgezőkről, de nevükön nem nevezi őket senki. Miért van ez?

— Kohn találkozik Grünnel és azt kérdi tőle:

— Mondd csak, mit csinálnál, ha azt mondanám, hogy te egy hülye vagy?

— Fel volnék háborodva és beperelnélek.

— Na és ha csak gondolnám?

— Az ellen nem tehetnék semmit.

— Na jó, akkor csak gondolom.

Bevásárlás előtt tekintse meg **Szántó és Komlós** ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben. **ARAD, Színházépület.**

Téli angol és francia divatlapok érkeztek a „REVÜ” SZALONBA

C S O N T

elsőrendü uriszabósága, ARAD, v. Deák F.-u. 15.



Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.



ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fillér
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, magánosokaak 600 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendőek be, vagy bármelyik hirdető irodájáig is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej, — négyzetm.-ként. Nyíltér rovatban 50 lei, szövegközti részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Szerkesztőség: ARAD, volt Szent László-ucca 2.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig.

Kiadóhivatal és nyomda: volt József-fhg-u. Csanádi-pal.

Timișoarai kiadóhivatal: Strada Eugen de Savoya (Jenő hg-u.) 10/a Telefon 1—35.

Szinházi és estélyi ruhákat, kabátokat legszebben fest,
tisztít, valamint gallérokat legolcsóbban fényez

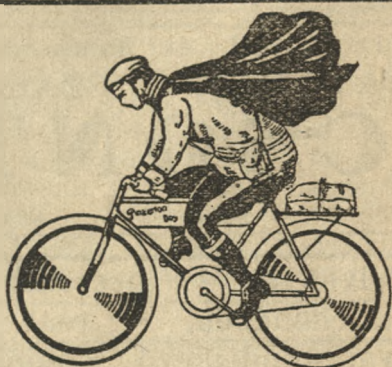
str. Bratianu 11. **KNAPP** str. Ep. Radu 10.
modernül berendezett vállalata.

PINKERTON boy vállalat

TIMIȘOARA

Tel. 75.  Tel. 75.

Elintéz leggyorsabban
vizum, utlevél és
egyéb megbízásokat.



A „REGGEL”

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótá-
borának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

ha valaki előfizetni akar,

ha valakinek cím változása van,

ha nem kapja a lapot,

ha a kézbesítő körül panaszja van:

forduljon rögtön a „Reggel” kiadóhiv.-jához. Str. M. Nicoara I.

Vidéki urinóknak legkényelmesebb, ha ruhájukat
Krebsz festő és vegytisztítóhoz viszik közel a vil-
lamoshoz és a vidéki autóállomással szemben
Arad, volt Boros Béni-tér 51. Fiók: v. Deák Ferenc ucca 1.

M U Z S A Y N Á L

színházzal szemben. **Téli öltönyök és kabátok.**
Trench-coat. Nem gyári áru! Minden darab saját készítmény.
Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel, Merkur bevas.-könyvre 6 havi hitel.

Veszünk és eladunk. Házak, házhelyek, földbirtokok
és bérletek. EXPORT—IMPORT. Általános kereskedelmi
ügynökség és tudakozó iroda. Bármily ügyben közvetít

BARBES

Timișoara I., str. Eminescu 7. (Zápolya-u.) Telefon 22-80.

Kiadja az Erdélyi Élet Lapkiadó Vállalat.

Lovrov, Arad